

INGEBOEKT

Riedel en ritme

Jes Leysen, Ann De Schryver, Lily Smeulders, Veerle Frateur & Johan Donckers (2005). *Riedel en ritme. Vlaamse taalriedels*. Docentenhandleiding met cd-rom. Cursistenboek met cd-rom. Leuven: Acco.

Onze NT2-cursisten klagen er wel eens over dat ze in de klas wel mooi Nederlands leren, maar dat ze daar op straat weinig mee kunnen aanvangen. Daar hebben ze natuurlijk voor een stuk gelijk in. Ze leren bij ons 'Hoe gaat het?' te vragen, maar op straat horen ze steevast 'Oeist?'. *Taalriedels* zijn een goede en leuke oplossing voor dit probleem.

Dat *Riedel en ritme* een degelijk product zou worden, dat wisten we al voor de uitgave op de markt was. De auteurs die zich achter dit project schaalden, zijn niet van de minsten: Jes Leysen en Ann De Schryver, allebei bekend in de NT2-wereld van de kwaliteitsopleiding vakdidactiek Nederlands aan anderstaligen van de Universiteit Antwerpen. Ze werden bijgestaan door een heleboel andere NT2-docenten. En dat merk je aan de overvloed aan ideeën en tips.

De uitgave bestaat uit een cursistenboek en een lijvige docentenhandleiding, beide met cd-rom. We hebben het hier vooral over de handleiding omdat alles wat in het cursistenboek staat, ook in de handleiding te vinden is. En nog veel meer uiteraard.

DE INLEIDING

De lijvige handleiding is heel enthousiasmerend geschreven. Je vindt er tientallen creatieve ideeën, eindeloos veel suggesties om met de taalriedels aan de slag te gaan in de klas. De docent wordt gestimuleerd om zelf ook aan het werk te gaan met haar of zijn eigen creativiteit: "Welke riedel het best in welke module wordt behandeld, is afhankelijk van de doelgroep en dat laten we ook het liefst aan de deskundigheid van de docent over."

Bij het lezen van de inleiding weet je al meteen dat deze uitgave niet op een wip in mekaar is gestoken. Het is een goede, degelijke introductie. Je vindt er eerst een uitleg over wat taalriedels precies zijn, de algemene werkwijze, dan wordt een taalriedel concreet uitgewerkt en daarna krijg je nog wat tips voor andere werkvormen, die je naar hartelust kan toepassen op de andere taalriedels.

FUNCTIES VAN TAALRIEDEL

Een taalriedel is "een kort geheel van alledaags taalgebruik met routineformuleringen op ritmische wijze ingesproken." Concreet betekent dit dat je in je klas op cd een dialoog laat horen die zo van de straat geplukt lijkt en op beat is gezet. Dat is de receptieve functie van een taalriedel. Nog interessanter is het productieve doel ervan. Door de cursisten de riedel te laten meezeggen, oefen je "het vloeiend gebruik van alledaagse uitdrukkingen". Die worden met andere woorden geautomatiseerd in het taalgebruik van de cursist. Daardoor bevordert je de spontaneïteit bij reacties en ontwikkelen cursisten een gevoel voor de juiste uiting op het juiste moment.

Anderzijds kan je met taalriedels productief "werken aan prosodie: klemtoon, intonatiepatronen, ritme en pauzes". Ook de uiteenzetting over verstaanbaarheid waarin de auteurs wijzen op "het vaak storende element van een foute klemtoon in de uiting", is heel interessant als achtergrond en theoretisch goed onderbouwd. En alsof dat nog niet genoeg is, staan er bij elke taalriedel nog wat tips die specifiek op die riedel van toepassing zijn: vragen voor de contextualiseringsfase met de foto of vragen voor de luisterrondes, cultuur-

elementen, aandachtspunten voor uitspraak en prosodie,...

Maar met taalriedels kan je meer dan alleen spreekvaardigheid oefenen, hoewel dat de eerste bedoeling van taalriedels is. Ze zijn ook heel goed bruikbaar voor luistervaardigheid (voorspellend luisteren), leesvaardigheid (tekstreconstructie), schrijfvaardigheid (dictée).

Bovendien zijn taalriedels ook intercultureel interessant lesmateriaal. De auteurs maken ook systematisch ruimte voor culturele aspecten van een taalriedel door onder meer een vraag als '*Hoe is dat in je eigen land?*' bijvoorbeeld. Onze cultuur zit haarfijn verwerkt in de taalriedels. Je zegt bij ons bijvoorbeeld niet zomaar tegen iedereen '*Dag, hoe gaat het?*', terwijl dat in de VS wel de gewoonte is. Daar kan je op wijzen als docent. Een ander interessant cultureel aspect is de vergelijking met Nederland. Er was al een tijdje een uitgave met taalriedels van onze noorderburen op de markt. Maar de formules die daarin geoefend werden, sluiten niet altijd aan bij de spreektaal in Vlaanderen en werden vaak als 'te Hollands' ervaren. Het leuke aan de Vlaamse versie is dat de auteurs af en toe wijzen op de verschillen tussen Nederland en Vlaanderen, wat op zich uiteraard weer een verrijking is. Denk alleen al maar aan het verschil tussen '*verloren voorwerpen*' (Vlaanderen) en '*gevonden voorwerpen*' (Nederland) waarbij de auteurs de vraag opperen of dit iets te maken kan hebben met "een optimistische of pessimistische kijk op de dingen in een bepaalde cultuur."

Zelfs de grammatica (als aanbreng of inoefening) kan af en toe bij een taalriedel betrokken worden. Voor dat laatste zijn taalriedels misschien toch iets minder geschikt. Dat geven de auteurs ook grif toe.

Ze raden aan om "pas na het inslijpen van de taalriedels op de vormaspecten in te gaan zodat je vanuit betekenis naar grammatica kunt gaan in plaats van omgekeerd". Bij sommige riedels vermelden ze zelfs expliciet dat het niet de bedoeling is om de taalriedels "als communicatief sausje te misbruiken om een louter grammaticaal gerecht op te dienen". Bijvoorbeeld bij de riedel over voorlichtingsdiensten: "Ook hier gaat u beter niet in op het wegvallen van de infinitief in 'Hoeveel moet er op deze brief (staan/gekleefd worden)?' en 'Mag ik dan een zegel (hebben)?'."

Een niet te onderschatten functie van taalriedels waar de auteurs het niet over hebben, is het gebruik van riedels in de klas om een positieve sfeer te bewerkstelligen. Het spreken op ritme zorgt sowieso voor een leuke sfeer, vergelijkbaar met het gebruik van muziek in de klas. Maar met taalriedels creëer je ook een veilig klas-klimaat: doordat de cursisten eerst een paar keer luisteren, en pas na een paar keer in groep spreken, voelt iedereen zich op zijn gemak. Na een paar keer dezelfde riedel krijgen cursisten meer en meer zelfvertrouwen. En voor ze het zelf beseffen, gebruiken ze de formules uit de riedels in hun dagdagelijkse taalgebruik. En dan zijn we weer bij het eerste doel van het gebruik van taalriedels: spreekvaardigheid bevorderen.

THEMA'S

De waaier van thema's die in *Riedel en ritme* aan bod komen, sluiten perfect aan bij elke leergang voor beginners. U kunt dus makkelijk een les over kennismaken uit een handboek geven en die inleiden of afsluiten met de taalriedel. Vooral dat laatste is een goede manier om je cursisten met een

glimlach op hun gezicht naar huis te laten gaan. Taalriedels zorgen sowieso voor een toffe sfeer, maar dat wordt nog eens versterkt door de humor in de dialogen en de grappige, herkenbare situaties die de auteurs hebben gekozen.

FOTO'S

Bij elke riedel hoort ook een sprekende foto. Die foto's geven iets extra's aan het werken met taalriedels. Je kan ze in de klas gebruiken om een riedel te introduceren of te contextualiseren. Je krijgt trouwens een assortiment vragen bij de foto's die een aanzet kunnen zijn om een klasdiscussie te starten. Maar er zijn nog tientallen andere mogelijkheden. Op de foto's zie je meer dan gewoon maar wat mensen; er is op elke foto wel iets extra's te vinden om leuke dingen mee te doen in de klas. Daardoor kan je de riedels ook voor meer gevorderde cursisten gebruiken. Er is bijvoorbeeld een foto met Suske en Wiske op de achtergrond: daar kan je een spreekoefening over strips mee inleiden. Op die manier kan de eenvoudigste taalriedel bedoeld voor beginners, ook voor meer gevorderde cursisten heel bruikbaar zijn zonder dat de studenten de indruk krijgen dat het materiaal onder hun niveau is. Jammer dat sommige foto's niet helemaal bij de dialogen passen. Een man op de foto maar een vrouwenstem op de cd kan een beetje verwarrend zijn, maar dat is maar een detail.

DE CD-ROM

De auteurs hebben voor professionele stemmen gekozen om de taalriedels in te spreken. En dat bleek een goede keuze.

Veerle Dobbelaere en Robbie Cleiren spraken de riedels "met veel enthousiasme, ritmiek en gevoel voor betekenisnuances in", schrijven de auteurs in hun dankwoord. Dat kunnen wij, als dwergen op schouders van reuzen, alleen maar bevestigen. Uiteraard klinken de stemmen niet altijd 'zoals in het echt', doordat de stemmen de strakke cadans van het riedelritme moeten volgen, maar de afwijkingen zijn gering en didactisch verantwoord. Als toetje staat er op de cd een leeg riedelritme zodat je zelf met je studenten een riedel kan maken. Ook goed gevonden, is dat er op de cd enkele riedels in de meest voorkomende dialecten staan. Misschien niet meteen bruikbaar als lesmateriaal, maar wel een leuk extraatje om

"een glimlach van herkenbaarheid te bewerkstelligen". Bovendien krijg je als docent alle riedels ook nog eens digitaal aangeleverd op de cd-rom, zodat je je eigen gatentekst kan creëren, aangepast aan het niveau van je doelgroep.

SAMENGEVAT

Degelijk, creatief materiaal, goed onderbouwd, helemaal klaar voor gebruik in de klas met daarbovenop oneindig veel tips om er als docent je eigen creativiteit op los te laten.